

1 Waaron krijgt dit woord een koppelteken? Schrijf het woord bij de juiste reden.

- klaar-over
- na-aper
- 25-jarige
- oud-leerling
- tussen-s
- tv-kijker
- Zuid-Holland

- Het is een aardrijkskundige naam.
Zuid-Holland
- Er staat een cijfer, losse letter of symbool in.

- Er staat een afkorting in.

- Het eerste woord zegt iets bijzonders over het tweede woord.

- Er staan in de samenstelling twee klinkers naast elkaar die je anders niet goed kunt lezen.

2 Kijk naar de *schuingedrukte* woorden. Met een koppelteken of aan elkaar? Schrijf het woord op.

- 1 Ons gezin heeft Linda uit *Zuid Afrika* in huis.
- 2 Het was wel even wennen voor haar in *Noord Brabant*.
- 3 Ze is een echt *stads mens* en woont nu op het *platte land*.
- 4 In het begin schreef ze elke dag een huilerige *e mail* aan haar moeder.
- 5 Ze was ook geen gezellige *mee eter* aan tafel.
- 6 Het enige dat ze lekker vond, was *vanille ijs*.
- 7 Maar na een maand ging het *enigs zins* beter.
- 8 Toen vond Linda een *harts vriendin* in Koko.
- 9 Koko is een *oud leerling* van onze school.
- 10 Door een *auto ongeluk* zit ze in een *rol stoel*.
- 11 Ze gaat met een *taxi busje* naar een andere school.

Dit ga je leren

Je leert hoe je samenstellingen met een koppelteken schrijft.

zee-egel

Dit moet je weten

Je gebruikt een koppelteken in een samenstelling:

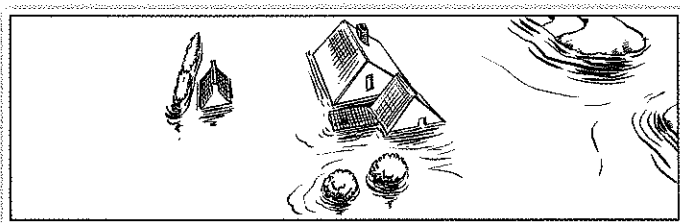
- in een aardrijkskundige naam (Zuid-Holland)
- voor of achter een cijfer, losse letter of symbool (12-jarige, tussen-s, €-teken)
- voor of achter een afkorting (tv-programma, kleuren-tv)
- als het eerste woord iets bijzonders zegt over het tweede woord (oud-leerling)
- om twee klinkers te scheiden die je anders niet goed kunt lezen (zee-egel)

Zuid-Afrika

Het bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord van andere-klankwerkwoorden.

	andere klank		
hele werkwoord	roepen	vinden	fluiten
voltooid deelwoord	geroepen	gevonden	gefloten
bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord	de geroepen kinderen	de gevonden schat	het gefloten lied

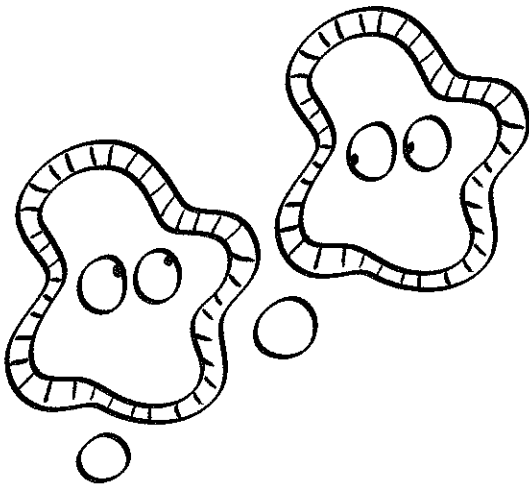

★ 1 Vul het schema in.

werkwoord	voltooid deelwoord	bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord
verdrinken	Het land is <i>verdronken</i> _____.	het _____ land
ontbreken	De moed heeft me _____.	de _____ moed
afnemen	De regen is _____.	de _____ regen
opeten	De koek is _____.	de _____ koek
nemen	Hij heeft de tijd _____.	de _____ tijd
uitvinden	Ze heeft een ding _____.	het _____ ding
vrijlaten	Ik heb de vogel _____.	de _____ vogel

★ 2 Maak een bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord van het werkwoord.

- 1 **aflopen** *Afgelopen* zaterdag gebeurde er iets raars bij het jeugdjournaal.
- 2 **opwinden** Een _____ man in een supermanpak drong de studio in.
- 3 **schrikken** De _____ technici hielden hem niet tegen.
- 4 **onderbreken** De _____ presentatrice gaf de man de microfoon.
- 5 **uitzenden** Zijn _____ bericht kwam alle huiskamers binnen.
- 6 **verkrijgen** De man gebruikte zijn _____ zendtijd voor een emotionele boodschap.
- 7 **treffen** De door een scheiding _____ vader wilde zijn zoontje zien!
- 8 **afspreken** De _____ dagen met z'n kind gingen steeds niet door.
- 9 **verzinnen** En de _____ redenen maakten hem helemaal gek.
- 10 **lijden** Ik begreep zijn _____ verlies.
- 11 **plaatsvinden** Maar of de _____ actie hem verder zou helpen ...?

Dit ga je leren

Je leert hoe je woorden met een trema schrijft.

meervoud:

knieën

andere woorden:

ruïne

Dit moet je weten

meervoud:

Je schrijft een trema op de laatste e.

Ligt de klemtoon **niet** op de laatste klankgroep? (olie)

Dan komt achter het enkelvoud **n**. (oliën)

Ligt de klemtoon **wel** op de laatste klankgroep? (knie)

Dan komt achter het enkelvoud **ën**. (knieën)

overige woorden:

Kijk of de klinkers verkeerd gelezen kunnen worden.

Ja → Schrijf een trema op de klinker waarmee de nieuwe klankgroep begint. (ruïne)

- ★ 1 Kijk naar het enkelvoud. Ligt de klemtoon wel of niet achteraan? Kruis aan. Schrijf dan het woord in het meervoud.

enkelvoud	klemtoon achteraan	klemtoon niet achteraan	meervoud
bacterie	☐	☒	<i>bacteriën</i>
kopie	☐	☐	_____
idee	☐	☐	_____
porie	☐	☐	_____
fantasie	☐	☐	_____
industrie	☐	☐	_____

- ★ 2 Schrijf het woord op. Let op de trema's.

- De serveerster krijgt elke keer extraatjes. Dat zijn fo^oien. *foeien*
- Na een tijd ontmoet de groep elkaar weer op de r^onie. _____
- Hij weet het antwoord niet op basis van kennis, maar op basis van int^utie. _____
- De steentjes vormen samen een moz^ok. _____
- Een zwart-witte vogel die niet kan vliegen: ping^on. _____
- Ander woord voor klant: cli^ent. _____
- Je handen wassen is goed voor de hyg^one. _____
- Gedichten heten po^ozie. _____
- Morsen is een ander woord voor kno^oen. _____

Het bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord van andere-klankwerkwoorden.

	andere klank		
hele werkwoord	schrijven	zoeken	vragen
voltooid deelwoord	geschreven	gezocht	gevraagd
bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord	de geschreven brief	de gezochte fout	het gevraagde boek

★ 1 Vul het schema in.

werkwoord	voltooid deelwoord	bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord
onderzoeken	Hij heeft de klacht <i>onderzocht</i> .	de _____ klacht
kopen	Ik heb een pen _____.	de _____ pen
verdrijven	De dictator is _____.	de _____ dictator
verdenken	De uitslag is _____.	de _____ uitslag
doorstaan	Hij heeft wat pijn _____.	de _____ pijn
genezen	De wond is _____.	de _____ wond
uitblazen	Opa heeft zijn laatste adem _____.	de _____ adem

★ 2 Maak een bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord van het werkwoord.

- 1 meebrengen Je *meegebrachte* _____ koekjes zijn heerlijk!
 - 2 aankomen Maar de _____ pondjes moeten er wel weer af.
 - 3 aanwijzen Ren het _____ traject maar eens af.
 - 4 voordoen Met de _____ lichte sprong!
- Later ...
- 5 uitkiezen De _____ afstand klopte niet hoor.
 - 6 uitzoeken Of jouw _____ route niet.
 - 7 overdrijven Dit was een _____ afstand!
 - 8 voorschrijven Ik heb het _____ tempo niet volgehouden.
 - 9 uitkomen Ach, ik vergeef je deze _____ waarheid.
 - 10 doorstaan Neem maar een koekje voor de _____ ellende.

1 Schrijf de *schuingedrukte* woorden als een woord met een apostrof.

1 In de morgen ga ik naar school.

's Morgens

2 In de middag gaan we op bezoek.

3 We bezoeken de oma van Emma.

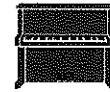
4 Op woensdag kijkt zij naar ons uit.

5 Haar oma behandelt ons niet als twee maal een baby.

6 In de winter vertelt ze ons altijd verhalen over haar jeugd.

Dit ga je leren

Je leert hoe je woorden met een apostrof schrijft.

's morgens piano's Selma's

Dit moet je weten

's morgens

Je hoort **s**.

Je schrijft 's.

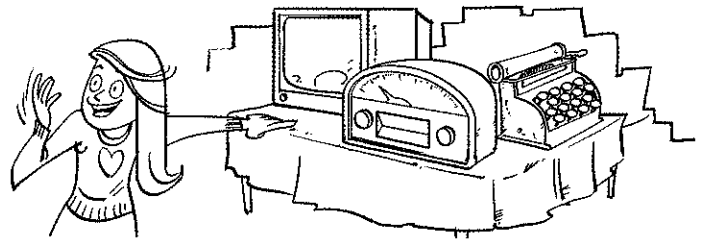
Let op: na de 's komt een spatie.

piano's, Selma's

Je hoort een lange klank aan het eind.

Je schrijft één teken: a, e, i, o, u (piano, Selma).

In het meervoud en als bezitsvorm schrijf je één klinker met 's (piano's, Selma's).

's Zomers

2 's of s? Schrijf het hele woord op.

1 Zomers gaan we met meer familie naar een groot huis.

2 Om beurten vervullen we iemand wens.

3 Woensdags vervullen we Esra wens.

4 Op een marktje zoeken we naar oude radio en andere rare machine.

5 Avonds genieten we van mijn tante gevulde paprika.

6 Zaterdags klimmen we op Otto verzoek een berg op.

7 We schreeuwen om de echo van onze stemmen te horen.

8 En zondags roeien we met kano over de rivier.

9 Dat was allang Maria liefste wens.

Het bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord.

	zelfde klank		andere klank
hele werkwoord	branden	schatten	fluiten
voltooid deelwoord	gebrand	geschat	gefloten
bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord	de gebrande pinda	de geschatte afstand	het gefloten lied

1 Vul het schema in.

werkwoord	voltooid deelwoord	bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord
bereiden	Ik heb de maaltijd <i>bereid</i> _____ .	de <i>bereide</i> _____ maaltijd
handhaven	Ik heb de wet _____ .	de _____ wet
opmeten	Ik heb mijn kamer _____ .	de _____ kamer
opblazen	Ik heb de ballon _____ .	de _____ ballon
begroeten	Ik heb de logé _____ .	de _____ logé
braden	Mama heeft het vlees _____ .	het _____ vlees
bevrijden	Ik heb de kat _____ .	de _____ kat

2 Vul van elk werkwoord eerst de verleden tijd in en daarna het bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord.

- bereiden** Samia's moeder *bereidde* _____ couscous.
De _____ couscous was voor het feest.
- aankleden** De grote zussen _____ de zaal aan.
De _____ zaal zag er feestelijk uit.
- verrassen** We _____ de gasten.
De _____ gasten riepen 'wauw'.
- uitnodigen** We _____ mensen uit om te dansen.
De _____ mensen zwierden al snel rond.
- bemannen** Ymke _____ de EHBO-post.
De _____ EHBO-post had gelukkig weinig te doen.
- verbranden** Alleen Tygo _____ zijn vingers aan de grill.
De _____ vingers hadden donkere streepjes.
- verloten** Toen _____ de organisatie boompjes.
De _____ boompjes gaan de wijk nog groener maken.